

Fredagen den
30 april 1976

Fredagen den 30 april

Kl. 12.00

---

*Fyllnadsval till
utskott*

Förhandlingarna leddes av fru tredje vice talmannen.

*Om intensifiering av
tullens narkotika-
bekämpande
verksamhet*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

Fru TREDJE VICE TALMANNEN:

Det på föredragningslistan upptagna valet är föranlett av att ersättaren för fru Ryding skall beredas plats i trafikutskottet.

Vänsterpartiet kommunisternas partigrupp har anmält herr Werner dal som suppleant i utskottet.

Jag förklarar härmed herr Werner dal vald till suppleant i trafikutskottet.

§ 2 Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

§ 3 Om intensifiering av tullens narkotikabekämpande verksamhet

Herr finansministern STRÄNG erhö ll ordet för att besvara herr *Westbergs* i Ljusdal (fp) den 2 april anmälda interpellation, 1975/76:162, och anförde:

Fru talman! Herr Westberg i Ljusdal har frågat mig vilka åtgärder som jag vill föreslå för att ytterligare intensifiera tullens narkotikabekämpande verksamhet.

Under 1960- och 1970-talen har samhället intensifierat sina ansträngningar för att komma till rätta med narkotikamissbruket. Socialministern besvarade i början av denna månad interpellationer om vad som gjorts och görs mot narkotikamissbruket och mot narkotikasmugglingen.

Jag vill understryka att tullverkets gränsbevakande uppgifter endast är en del av samhällets totala ansträngningar för att bekämpa narkotikamissbruket. Polismyndigheterna och de sociala organen har viktiga uppgifter i sammanhanget. När det så gäller tullverkets åtgärder för att motverka den illegala införseln av narkotika vill jag peka på att tullverket har fått ökade resurser för övervakning av person- och godstrafiken över landets gränser. Vidare har det genom omläggning av godsvården blivit möjligt att under en följd av år överföra inte mindre än sammanlagt ca 400 tjänstemän till verksamhet som är mer direkt inriktad på smuggelbekämpning och övervakning av trafiken från utlandet. All bevakningspersonal utbildas numera för bekämpning av narkotikasmuggling

Fredagen den
30 april 1976

*Om intensifiering av
tullens narkotika-
bekämpande
verksamhet*

och ett stort antal tjänstemän får därutöver specialutbildning i narkotikafrågor. Tullverket har dessutom fått ökade och förbättrade tekniska resurser i sin verksamhet. Samarbetet i narkotikafrågor mellan myndigheter inom landet och med myndigheter i andra länder har effektiviserats. I internationella sammanhang har vi från svensk sida i åtskilliga frågor tagit initiativ till en samverkan. Med Västtyskland föreligger sedan ett par år tillbaka ett särskilt avtal när det gäller narkotikasmuggling. Inom ramen för det vidgade internationella samarbetet kommer vidare en konferens att hållas i Stockholm i vår med representanter för tullkriminalverksamheten i ett tiotal länder.

Bekämpningen av narkotikasmugglingen är således redan nu en högt prioriterad verksamhet inom tullverket, och resurser finns för en effektiv tullbevakning. Eftersom narkotika i motsats till sprit och tobak är lätt att dölja är svårigheterna stora att via tullkontrollen definitivt stoppa narkotikasmugglingen. Bekämpningen av den illegala införseln av narkotika, främst den som bedrivs i organiserade former, bör därför enligt min mening ske främst på grundval av upplysningar som kan fås genom en intensiv spaningsverksamhet, inte minst i samarbete med utländska myndigheter.

Den traditionella tullbevakningen och tullkontrollen är givetvis alltså ett viktigt inslag när det gäller narkotikasmugglingen. Det ankommer på generaltullstyrelsen att även i fortsättningen följa utvecklingen noga och mot bakgrund av gjorda erfarenheter begära eventuella resursförstärkningar. Sådana förslag får därefter prövas av statsmakterna i sedvanlig ordning.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Fru talman! Först ett tack till finansministern för svaret på min interpellation.

Även om jag inte är nöjd med de åtgärder som redovisas i svaret och de uppgifter som där lämnas finner jag det värdefullt att vi får tillfälle att diskutera den fråga det här gäller, nämligen möjligheterna att förstärka tullens narkotikabekämpande verksamhet. Den delen av tullens verksamhet är enligt min mening utomordentligt betydelsefull.

Av svaret att döma är finansministern tämligen nöjd med den situation som nu är. Han säger t. o. m. att resurser finns för en effektiv tullbevakning. Låt oss några ögonblick fundera över om den uppgiften är med verkligheten överensstämmande. Vi får veta att det "genom omläggning av godsvården blivit möjligt att under en följd av år överföra inte mindre än sammanlagt ca 400 tjänstemän till verksamhet som är mer direkt inriktad på smuggelbekämpning och övervakning av trafiken från utlandet".

Inför det beskedet kan det vara lämpligt att ta del av de uppgifter som tullverkets distriktsutredning lämnade i oktober 1972. Där sägs bl. a.: "Ett inslag i den föreslagna nya tullproceduren, som både innebär för-
enklingar för trafiken och ger tullverket besparingsmöjligheter är systemet

med privat godsvård." Jag förstår att det är närmast den nyordningen som finansministern tänker på. Men utredningen konstaterar i det sammanhanget att därav följande besparingsmöjligheter i huvudsak har tagits till vara tidigare, eftersom den väntade tullagstiftningen såvitt gäller godsvård endast stadfäster ett system som på många håll tillämpats på försök i flera år.

Utredningen talar också om att de stora problemen uppstår i de många fall där transporten från utlandet sker med långtradare och denna fortsätter från gränsorten direkt till hemtagarens ort. Problemet ligger i att smuggellasten kan vara gömd bland den i vederbörlig ordning anmälda lasten och att detta inte kan upptäckas utan fullständig lossning av fordonet. För att en sådan smuggling skall kunna mötas från tullverkets sida krävs bl. a. att bevakningen får stor rörlighet, så att stickprovsvis gjorda kontrollaktioner kan ske var som helst i landet där det finns hemtagningsföretag som importerar gods med långtradare.

Vi vet också att antalet transporter av det här slaget ökat kraftigt under senare år och att kontrollverksamheten i sammanhanget är personalkrävande. Det kommer in i landet ca 1 000 långtradare per dag. Att jag här nämner långtradare beror på att de är upptagna i utredningen. Men självfallet kommer narkotika in på alla möjliga transportvägar, inte minst via personbilar, tåg, flyg, båt etc.

Man säger också i sitt utredningsbetänkande – och det är det jag tycker är anmärkningsvärt när jag lyssnar till finansministern – att någon nämnvärd minskning av den personal som är sysselsatt med godskontroll inte torde kunna ske. Och då frågar man sig onekligen varifrån de 400 tjänstemännen till smuggelbekämpningen kommer. Samtidigt har det som vi alla vet skett en kraftig arbetstidsförkortning. Inom tullverket har sedan 1959 skett en arbetstidsförkortning med sammanlagt 12 veckotimmar, i vissa fall 14 veckotimmar. Om vi räknar med att inom verket en minskning med 1 veckotimme motsvarar ett bortfall av 60 årstjänster – och det är ändå mycket lågt räknat – så motsvarar den samlade arbetstidsförkortningen en minskning med betydligt över 700 tjänster. Och vad har man fått? Jo, personalstyrkan 1964 var 2 517, och den hade 1974 sjunkit till 2 482. I stället för att få kompensation för arbetstidsförkortningen har man fått vidkännas en minskning. Det skall dock i sammanhanget erkännas att i budgeten för 1975/76 har medel beräknats för en utökning av personalen med 54 man. Men den förstärkningen väger ju mycket lätt mot det stora bortfall som den samlade arbetstidsförkortningen inneburit.

Man bör också ta med i beräkningen den starka ökningen av trafiken över våra gränser och de nya arbetsuppgifter som lagts på tullen under den här tiden, t. ex. oljebekämpningen, som har blivit en betydelsefull uppgift för tullen. Likaså kan man tänka på utvidgningen av den svenska fiskezonen i Östersjön från 4 till 12 nautiska mil fr. o. m. 1976, vilket innebär ökade arbetsuppgifter och behov av mer personal.

Hur finansministern mot bakgrund av dessa förhållanden kan påstå

Fredagen den
30 april 1976

*Om intensifiering av
tullens narkotika-
bekämpande
verksamhet*

att resurser finns för en effektiv tullbevakning är det för mig väldigt svårt att förstå. Vi får också komma ihåg att inkommande godsmängd ökar med ca 10 per år. Jag vågar påstå att uppgiften som finansministern lämnade inte är med verkligheten överensstämmande.

Finansministern hänvisar också i svaret till det internationella samarbetet. Jag delar uppfattningen att det samarbetet är angeläget, men jag har svårt att tro att den konferens som skall hållas i Stockholm i vår med representanter för tullkriminalverksamheten i ett tiotal länder kommer att tillföra den svenska tullen nya resurser. Möjligen kan vi lära av andras erfarenheter, men för att ta vara på och omsätta dessa erfarenheter i praktiken måste man ha tillgång till personal.

Jag noterar givetvis med tillfredsställelse att finansministern i svaret säger att bekämpningen av narkotikasmugglingen redan nu är en högt prioriterad verksamhet inom tullverket och kanske ännu mer att finansministern säger att det ankommer på generaltullstyrelsen att följa utvecklingen noga och mot bakgrund av gjorda erfarenheter begära eventuella resursförstärkningar. – Jag förmodar att generaltullstyrelsen noga studerar den passusen i svaret.

För egen del är jag synnerligen angelägen om att tullen får ökade resurser för narkotikabekämpningen. Självfallet kommer även tekniska resurser och utbildningsfrågor in i bilden. Det är mycket angelägna ting. En god tillgång till narkotikahundar är också viktig, men personalfrågan är den viktigaste. Det gäller att ha folk som kan svara för en så långt möjligt effektiv bevakning och kontroll.

Visst är tullens narkotikabekämpande verksamhet en del av samhällets totala ansträngningar för att bekämpa narkotikamissbruket, som finansministern säger i svaret, men det är en mycket viktig del. Förra året gjorde tullen 471 beslag och fram till den 17 mars i år hade 86 beslag gjorts. Redan med nuvarande resurser svarar tullen för hälften av alla narkotikabeslag i Sverige. Förra året tog tullen 132 kg cannabis, nära 4 kg amfetamin och mindre mängder opium, fenmetralin och LSD. Men mycket mer skulle kunna fångas upp med tillgång till bättre resurser. Läget i dag är att vi får in tonvis med cannabis i landet. På gator och torg säljs minst ett ton om året, kunde vi läsa i pressen för en tid sedan. Det räcker till miljontals doser. Bara en liga hade enligt pressuppgiften smuglat in 800 kg cannabis till Sverige.

Jag är givetvis medveten om att det är omöjligt att helt stoppa narkotikasmugglingen. Men det är också ett faktum att de bristande personalresurserna gör tullens nät alltför grovmaskigt. Det kommer man inte ifrån. Bara 100 man skall svara för bevakningen av hela gränsen mot Norge. Vad har vi för resurser att sätta in på Graddisvägen, för att ta ett exempel? Genom kraftiga förstärkningar inom den trafikbundna bevakningen, kontrollstyrkan, det s. k. svarta gänget, och tullkriminalen skulle gränsskyddet mot narkotikasmugglingen kunna avsevärt förbättras.

Och tullens beslag är av ett särskilt stort värde, det vill jag mycket

starkt understryka. De beslagen sker i regel vid gränserna eller innan narkotikan kommit in på den svenska marknaden. Härigenom förhindras brottslighet i form av narkotikalangning och försäljning av narkotika och människor undgår att brytas ned och få sitt liv förstört. Genom att satsa resurser på att förhindra insmuggling av narkotika kan vi också få lägre kostnader på annat håll, t. ex. inom socialvården. I kampen mot narkotikan måste åtgärder som förhindrar att den över huvud taget kommer in i landet vara de mest angelägna. Många och starka skäl talar för att man skall försöka stoppa narkotikatillflödet så tidigt som möjligt, dvs. redan vid gränsen.

Här vill jag ställa en fråga: Delar finansministern uppfattningen att åtgärder i syfte att förhindra att narkotika kommer in i landet är de mest angelägna när det gäller narkotikabekämpningen? Om finansministern delar den uppfattningen, måste vi väl också kunna vara överens om att verka för att tullen får ökade resurser för bekämpning av narkotikasmugglingen. Tullen behöver resurser för en effektiv tullbevakning. Det har den inte i dag.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Själv sakfrågan behöver man ju inte tvista om. Men jag är litet överraskad om man ogenerat vill hävda att det verkligen skulle finnas möjligheter att genom några specifika, mycket kraftiga personalförstärkningar komma åt det onda som narkotikamissbruket innebär. Med tanke på den väldiga godstrafik som vi har över gränserna föreställer jag mig att det, om vi skulle etablera en kontroll som innebar att godset i varenda lastbild skulle lastas av och detaljgranskas och sedan lastas på igen, förmodligen skulle bildas en mycket bestämd uppfattning att man inte kan hantera trafikanterna på det sättet. Man får göra det bästa möjliga av situationen.

Jag erinrar mig mycket väl att det under 1960-talet drogs in ca 800 man i tullverket och att det föranledde riksdagen att officiellt honorera tullverket för denna ambitiösa rationaliserings- och personalpolitik. Mot bakgrunden av att vi ständigt har en mycket stark kritik mot ansvällningen av den statliga förvaltningen – byråkratin som det brukar heta – och att svenska folket inte gillar detta väckte det sådan uppmärksamhet när generaltullstyrelsen i sin personalpolitik verkligen lade sig vinn om att effektivt organisera verket och dra in en del personal, att det föranledde öppna erkännanden i kammaren från bevillningsutskottets ordförande.

Av de 800 personer som drogs in utgick 400 ur tullverket, vars styrka alltså reducerades med 400 man. De andra 400 fördes över på smuggelbekämpningen.

Jag är alldeles övertygad om att man kan diskutera personalökningar på praktiskt taget vilket område som helst. Vi vet att skolans lärarpersonal i områdena kring storstäderna slits ner av bråkiga klasser och besvärliga elever. Det vore naturligtvis önskvärt med vissa förstärkningar där för att klara utbildningen. Vi får ideligen höra talas om – och det är väl

*Om intensifiering av
tullens narkotika-
bekämpande
verksamhet*

sant i långa stycken – att man på våra långvårdsanstalter och ålderdomshem inte hinner med den personliga omvårdnad om dem som är placerade där som skulle vara önskvärd från samma mänskliga utgångspunkter. Men även i det sammanhanget gäller begränsningar.

Den enkla förutsättning som jag tyckte låg i herr Westbergs i Ljusdal resonemang var något slags fullständighetstanke, innebärande att man bara genom att öka personalen kan klara bekymren. Det är bara att konstatera att samhället inte orkar med detta.

Det är likadant när det gäller polisen. Hur många människor går inte omkring och säger att vi är osäkra på gatorna därför att vi har för få poliser? Men man tvingas överallt inom den offentliga sektorn att göra avvägningar och vissa kompromisser i fråga om perfektionen i hanteringen av de olika verksamheterna.

Jag hade för ett par veckor sedan ett samtal med generaldirektören för tullverket och fick det beskedet, att han ändå ansåg att hans personaluppsättning nu var så pass tillfredsställande att han tog ansvaret för att den kontroll som man rimligtvis kan begära även på det här området kan skötas på ett effektivt sätt. Jag skulle tro att det också i fortsättningen kommer att bli successiva förstärkningar i den mån som vi anser sådana nödvändiga. Jag vill dock säga att det inte finns någon möjlighet att tillmötesgå herr Westbergs funderingar.

Var det är mest angeläget att bekämpa narkotika m. m. – vid gränsen eller då den redan har kommit in i landet och försäljs vid skolor på bakgator och på torg om nätterna – kan vara en smaksak. Min uppfattning är att det är lika angeläget att bekämpa narkotikan, var missbruket än uppstår.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Fru talman! Jag undgår inte intrycket att finansministern tar tämligen lätt på dessa oerhört allvarliga problem, och det smärtar mig faktiskt.

”Röker ditt barn hasch? Läget i dag är att det på gator och torg säljs minst ett ton hasch om året. Det räcker till miljontals doser. Det betyder att småungarna lägger 20–30 milj. kr. om året hos försäljarna. För att få ihop till sitt hasch måste barnen stjäla för det femdubbla – värden för 100–150 milj. kr.”

Den chockrapporten lämnas i samband med att Huddingepolisen avslöjar en liga, som bara den smugglat in 800 kg cannabis i Sverige.

Kan man ta del av sådana rapporter utan att beröras i sitt innersta? Vill man då inte fråga: Vilka åtgärder kan man vidta för att förhindra att barn och ungdomar och människor över huvud taget bryts ned, kommer in i förhållanden som omöjliggör för dem att få en vettig framtid, att kunna leva ett rikt och lyckligt liv? Vad kan man göra för detta?

Jaha, säger finansministern, det är ingalunda så enkelt som Westberg tror – att det bara är att tillsätta mera personal. Jag har aldrig påstått det heller. Och jag har sagt klart och tydligt ifrån att jag inte tror att vi kan förhindra all smuggling. Men jag har samtidigt lika klart sagt

ifrån att vi kan komma mycket längre om vi sätter in mera kraft på att bekämpa smugglingen. Den som känner till litet grand om hur det går till ute på fältet när det gäller att bekämpa smugglingen, vilken brist på personal man har, hur litet man förmår göra i de små grupper som finns, behöver inte fråga någon generaltulldirektör, utan han vet att tullen har för små resurser för att klara den här uppgiften och att man skulle kunna göra väsentligt mycket mer om man hade litet mera personal.

Jag har understrukit att utbildning och resurser av annat slag, tillgång till narkotikahundar m. m., också hör till och är viktiga ting, men framför allt behöver man personal som nyttiggör resurserna och möjliggör en kraftfullare bekämpning.

Sedan har finansministern panna att säga att det är en smaksak om man beslagtar narkotikan i tullen eller om man gör det i kvartarna här i Stockholm. Hur i all världen kan man som ansvarig finansminister uttrycka sig på det sättet? Är det likgiltigt om man kan hindra narkotikan att komma in i landet eller om den får gå den långa vägen via langare och distributörer ut till människorna och sättas i omlopp i vårt land? Är det en smaksak det? Jag har inte ord för att uttrycka vad jag känner inför det yttrandet.

Det finns väldigt mycket att göra, många olika åtgärder att vidta för att effektivisera detta arbete, t. ex. genom att upprätta ett gemensamt underrättelseorgan för tull och polis i syfte att möjliggöra effektivare bekämpning och att låta t. ex. kustbevakningen överta mera polisiära uppgifter och på det sättet lösgöra polispersonal. Det finns många olika sätt att angripa det här problemet på, men vi kommer alltid tillbaka till detta faktum att med nuvarande personalresurser kan man inte klara en effektiv tullbevakning.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Jag började mitt tidigare inlägg med att säga att i den här frågan är det ingen som har någon annan uppfattning än den att man bör göra vad som är praktiskt möjligt för att komma åt narkotikamissbruket varhelst det än uppträder.

Jag skulle naturligtvis kunna hålla ett indignationsanförande så att t. o. m. herr Westberg i Ljusdal skulle erkänna att han ligger i lä. Men jag har inget som helst behov av att göra det. Det här är en allvarlig sak som man får behandla efter de realistiska förutsättningar som föreligger.

Jag menar, som herr Westberg också säger, att när man inte kan hindra en viss del av narkotikan att komma in i landet, är det lika viktigt att överallt där problemet uppstår sätta in kraftåtgärder för att hindra en utbredning av narkotikamissbruket.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det är angeläget att i alla sammanhang sätta in kraftåtgärder för att bekämpa narkotikan. Jag har många

gångar talat för att man skall se till att det på alla områden sker en bekämpning med all den kraft som är möjlig gentemot narkotikan. Vi kommer i nästa vecka t. ex. att tala om narkotikabekämpning inom fångvårdsanstalterna.

Det här problemet möter vi i många sammanhang och det gäller att sätta in kraft överallt där vi kan göra det. Narkotikan är ett utomordentligt farligt gift och den åstadkommer så kolossalt mycket ont att vi skall bekämpa den med alla medel vi kan. Då måste vi framför allt försöka se till att vi förhindrar att den kommer in i landet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om utbetalningen av statsbidrag till kommunerna

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Granstedts* (c) den 6 april anmälda interpellation, 1975/76:169, och anförde:

Fru talman! Herr Granstedt har i en interpellation frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till förändring av reglerna för utbetalande av statsbidrag till kommunerna så att dels reglerna blir mer likartade för olika typer av verksamhet, dels kommunernas fordringar på staten kan minska.

När det gäller frågan om att få mer likartade statsbidragsregler för olika typer av verksamhet konstaterar jag att den kommunalekonomiska utredningen har i uppdrag att se över det nuvarande statsbidragssystemet med inriktning mot en förenkling av reglerna och ett mera enhetligt bidragssystem.

Herr Granstedt önskar vidare att reglerna för utbetalande av statsbidrag ändras så att kommunernas fordringar på staten kan minska. Han tar därvid som exempel upp bidragsreglerna för ett antal statsbidrag på skolområdet och det sociala området. På båda dessa områden pågår utredningar som behandlar bl. a. statsbidragsfrågorna. Jag tänker då på utredningen om skolan, staten och kommunerna (SSK) samt socialutredningen.

Med hänsyn till att de av interpellanten väckta frågorna således redan är föremål för utredningar anser jag att pågående utredningsarbete bör avvaktas innan några ställningstaganden sker.

Herr GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret på min interpellation.

Jag vågar påstå att det är ett ganska betydande problem som jag tagit upp i den här interpellationen. Jag har exemplifierat detta med att t. ex. Sollentuna kommun redovisar statsbidragsfordringar med 20 miljoner, Huddinge med 35 miljoner. I min egen hemkommun, Södertälje, räknar man med att statsbidragsfordringarna 1976 kommer att uppgå till 60 mil-

Fredagen den
30 april 1976

---

*Om utbetalningen
av statsbidrag till
kommunerna*

joner. Detta är bara några exempel från kommuner i det län vi har närmast inpå oss.

Det här innebär att av den kommunala skatt som utdebiteras av dessa kommuner går det åt ungefär 50 öre per skattekrona för att finansiera räntorna på den kredit som kommunerna ofrivilligt ger staten. För kommuner som redan har en ansträngd ekonomi lägger naturligtvis detta att fungera som något slags räntefri bank åt staten ytterligare sten på bördan.

Jag tror också man kan säga att detta system innebär att de statsbidrag vi har beslutat att anslå för olika former av kommunal verksamhet i praktiken urholkas i inte så liten utsträckning. Det måste strida mot statsmakternas avsikt att de statsbidrag vi har beslutat om skall leda till den typen av bikostnader.

I dag sitter kommunalpolitiker runt om i våra kommuner och grubblar över hur de skall få budgeten att gå ihop och hur de i bästa fall skall kunna hålla sig inom de ramar för kommunalskatten som dragits upp på finansministerns initiativ. Det hade naturligtvis varit värdefullt om de kommunalpolitikerna hade kunnat få ett besked från finansministern om vad som kommer att hända på det här området – om man i framtida skattesatser fortsättningsvis måste räkna in en extra 50-öring för att finansiera statsbidragsfordringar. Därför är det beklagligt att det svar som finansministern lämnat är så pass intetsägande.

Det är naturligtvis bekvämt – och det utnyttjas ofta – att hänvisa till sittande utredningar. Alltid finns det någon utredning som sysslar med de problem som aktualiserats. Men i min interpellation begärde jag inte att få förslag till ett nytt statsbidragssystem eller något sådant, utan vad jag efterlyste var finansministerns principiella syn på de här frågorna. Den har jag inte fått besked om i svaret, och därför finner jag anledning att upprepa framför allt den senare frågan i min interpellation, nämligen om finansministern är beredd att arbeta för att problemet med kommunernas fordringar på staten undanröjs. Är det finansministerns principiella uppfattning att det är en bra ordning att kommunerna ligger ute med statsbidragsfordringar uppgående till mångmiljonbelopp, eller är det finansministerns uppfattning att man bör undvika den här typen av fordringar som dessutom har en tendens att öka år från år?

I och för sig borde man kunna göra betydande förbättringar redan innan vi får något av de utredningsbetänkanden som finansministern hänvisat till i sitt svar. Det borde vara en ganska enkel åtgärd t. ex. på skolans område att se till att statsbidragen till grundskoleverksamheten fick ungefär samma utformning som statsbidragen till gymnasieskolan. Därmed skulle en väldigt stor del av dessa problem vara undanröjda. Och det finns i och för sig inget behov av att invänta SSK-utredningens betänkande med åtföljande remissomgång för en sådan åtgärd.

Min huvudfråga i interpellationen kvarstår alltså: Är finansministern beredd att arbeta för sådana förändringar av reglerna för utbetalande av

Fredagen den
30 april 1976

*Om utbetalningen
av statsbidrag till
kommunerna*

statsbidrag till kommunerna att kommunernas fordringar på staten kan minska?

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Det här är ingen ny fråga. Med rätt jämna mellanrum, framför allt i de ekonomiska debatterna, brukar vi föra den här diskussionen. Jag har vid ett flertal tillfällen deklarerat min ståndpunkt och även försökt nyansera frågan som sådan. Men interpellanten tillhör ju våra unga riksdagsmän som har två år bakom sig i kammaren, och det kan därför vara möjligt att han inte haft tillfälle att avlyssna de debatter vi haft i frågan.

Det är inte så enkelt att man bara kan säga att staten här tar en löpande kredit utan att behöva betala ränta. Vill man se problemet i hela dess vidd är det betydligt mer nyanserat. Som ett faktum kvarstår emellertid att i den mån det i riksdagen har motionerats i dessa ärenden har motionerna hänvisats till den kommunalekonomiska utredningen, och interpellanten får väl respektera dessa beslut av riksdagen.

Men vill man diskutera detta litet mer nyanserat, så får man också ta hänsyn till att staten ju tar hela kostnaden för den kommunala skattecuppbörden, för den centrala skatteadministrationen. Staten tar hela kostnaden för taxeringsarbetet, även för kommunernas räkning. Staten tar kostnaderna för de lokala skattemyndigheterna, för exekutionsväsendet, för nämnderna. Slutligen tar staten alla kostnaderna för restantierna. Räknar man ihop detta, så är man på ett år uppe i ungefär 1 miljard i kostnader. Eftersom den kommunala skatteintäkten är större än den statliga – jag talar om den direkta skatten, så är det inte småsummor som man här avlyfter kommunerna genom att man över statsförvaltningen tar på sig allt detta.

Därutöver skulle jag bara vilja säga att jag och min kollega kommunministern för rätt regelbundna diskussioner med representativa företrädare för de båda kommunförbunden. Där förekommer allt vad som kan tänkas i fråga om de ekonomiska transaktionerna mellan stat och kommun. Jag har emellertid inte – det måste jag beklanna – observerat att denna specifika fråga förts fram som särskilt aktuell. Man har accepterat att i den mån man skall ge sig på detta och försöka göra någon uppdelning – och då får det ju bli en uppdelning efter mer nyanserade grunder än vad interpellanten tänker sig – så är det en så pass stor och viktig fråga att det tarvas en ordentlig utredning om detta.

Min principiella uppfattning, som här gång på gång efterlyses, är följaktligen att man icke kan se den här frågan så ensidigt och enögt som interpellanten presenterar den.

Herr GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag tror säkert att det är riktigt som finansministern säger, att detta är en gammal fråga som har diskuterats tidigare. Desto anmärkningsvärdare är det då att man ännu inte har lyckats göra någonting

åt den.

När finansministern skall försöka sig på att nyansera den här frågan och visa dess större bredd, vidgar han debatten därhän att han kommer in på ett helt annat problem, som naturligtvis också är intressant och som också har debatterats i många omgångar, nämligen eftersläpningen när det gäller utbetalning av kommunalskatten till kommunerna. Denna eftersläpning innebär ju att kommunerna skall betala årets kostnader med ett år gamla inkomster. Jag har valt att inte ta upp den frågan i det här sammanhanget, även om den skulle vara väl värd ytterligare debatter i denna kammare.

Alla dessa saker som finansministern räknat upp som exempel på statliga kostnader har inte ett dugg med statsbidragen att göra, utan de gäller ju skatteuppbörden. Finansministerns senaste inlägg skulle alltså passa mycket väl i en debatt om eftersläpningen av statens utbetalning av skatt till kommunerna och de räntevinster och inflationsvinster som staten gör den vägen. Men det är nu inte det vi diskuterar, utan vi diskuterar utbetalning av statsbidrag. Som jag påpekade i interpellationen betalar man i väldigt stor utsträckning ut statsbidragen med en så pass stor eftersläpning i tiden att i många fall en enskild kommun måste ligga ute med tiotals miljoner kronor för att finansiera detta glapp. Att det skulle vara en så oerhört komplicerad fråga med så många aspekter att man i stort sett ingenting kan göra åt den på många år än, det har jag litet svårare att förstå.

Fortfarande har finansministern undvikit att redovisa om han tycker att det är riktigt att kommunerna skall ligga med dessa stora fordringar på staten, fordringar som alltså gäller statsbidragen – observera det – i den här debatten, och om han tycker att det innebär en bra och lämplig kostnadsfördelning att ungefär 50 öre av kommunalskatten skall gå åt för att ge staten dessa räntefria krediter.

Jag vet inte om jag kan hoppas på att få något besked från finansministern i denna fråga här i dag, men jag tror att det skulle vara av väldigt stort intresse för våra kommunalpolitiker att höra hur finansministern ser på saken.

Herr finansministern STRÄNG:

Fru talman! Bara ett par ord.

Om kommunerna riktar ett krav som har ekonomisk karaktär mot staten, så är det ju inte alls överraskande om staten vill se det i ett större sammanhang, eftersom staten har reciproka krav mot kommunerna. Det är inte så lätt att träffa precis rätt med specialbidragen. Många av de här specialbidragen och framför allt de största bidragen är ju direkt relaterade till lönerna inom vederbörande område, och många gånger passar inte det in med utbetalningstiderna och vetskapen om vad som är de definitiva lönerna. Därför har systemet byggts på att man ger ett visst preliminärt bidrag, och sedan gör man efterjusteringar när man vet bättre vad som är de verkliga kostnaderna.

Fredagen den
30 april 1976

*Om utbetalningen
av statsbidrag till
kommunerna*

Det där är ett problem som behöver tänkas över. Men för min del menar jag, i den mån man diskuterar ekonomiska transaktioner och förhållandet mellan stat och kommun, att det hela får ses i ett större sammanhang.

Herr GRANSTEDT (c):

Fru talman! Visst kan det finnas komplikationer. Men det intressanta är ju att en av de allra största posterna som det gäller här är utbetalningen av statsbidrag till grundskolan. Vi kan se att när det gäller gymnasieskolan har man lyckats finna ett system som i stort sett inte leder till några statsbidragsfordringar. Där fungerar utbetalningarna mycket väl. Men när det gäller grundskolan har man inte funnit ett sådant system, utan där tillämpar man ett system som leder till betydande fordringar på staten.

Då blir frågan: Vilken är den stora skillnad mellan gymnasieskolan och grundskolan som gör att man inte kan tillämpa ungefär samma system på grundskolan som på gymnasieskolan? Som jag sade i mitt tidigare inlägg är det så, att om man bara vidtog en sådan justering – vilket borde kunna göras snabbt, eftersom systemet redan finns och tillämpas på en väsentlig del av vårt skolväsende – skulle problemet i betydande utsträckning vara undanröjt. Men det väljer man alltså att inte göra.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1975/76:150

punkterna 4–7 till jordbruksutskottet

punkterna 10–12 till skatteutskottet

avsnitten 2 och 3 under Särskilda frågor till näringsutskottet
i övrigt till finansutskottet

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1975/76:2529 till justitieutskottet

1975/76:2530–2532 till konstitutionsutskottet

§ 7 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen 1975/76:176.

§ 8 Anmälades och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1975/76:33 med anledning av riksdagens revisorers förslag angående revisionen av riksdagsförvaltningen

1975/76:34 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser finansdepartementets verksamhetsområde

1975/76:35 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser statens allmänna fastighetsfond

Skatteutskottets betänkande

1975/76:59 med anledning av propositionen 1975/76:195 om ändring i lagen (1960:258) om utjämningskatt på vissa varor, m. m.

Justitieutskottets betänkanden

1975/76:35 med anledning av propositionen 1975/76:100 såvitt gäller allmänna förvaltningsdomstolarna jämte motioner

1975/76:36 med anledning av propositionen 1975/76:138 om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Lagutskottets betänkanden

1975/76:17 med anledning av motioner om vidgad rätt till ersättning för behandlingsskador inom sjukvården

1975/76:23 med anledning av motion om ändring av reglerna rörande upphovsrätt till visor och sånger

1975/76:24 med anledning av motion om skaderegleringen i försäkringsfall

1975/76:26 med anledning av motioner om vissa frågor rörande den summariska betalningsprocessen

1975/76:28 med anledning av motion om makars gemensamma ansvar för barnen och hemmets skötsel

Försvarsutskottets betänkanden

1975/76:33 med anledning av propositionen 1975/76:143 om vissa anslags- och organisationsfrågor rörande försvaret jämte motion

1975/76:34 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde

1975/76:35 med anledning av propositionen 1975/76:152 med förslag till åtgärder för försörjningsberedskapen jämte motion

1975/76:36 med anledning av propositionen 1975/76:199 såvitt avser förslag till lag med provisoriska bestämmelser om statsbidrag till kommuner för vissa civilförsvarskostnader

Socialutskottets betänkanden

1975/76:39 med anledning av propositionen 1975/76:142 om upplysning i alkohol- och tobaksfrågorna och om anslag till hälsovårdsupplysning, m. m., såvitt propositionen hänvisats till socialutskottet, jämte motioner

1975/76:41 med anledning av motioner om vissa abortfrågor

1975/76:42 med anledning av motioner om vissa medicinska specialiteter m. m.

1975/76:46 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde

Trafikutskottets betänkanden

1975/76:22 med anledning av propositionen 1975/76:127 om avgifterna i postverkets tidningsrörelse m. m. jämte motioner

1975/76:23 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt avser anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

Jordbruksutskottets betänkanden

1975/76:35 med förslag om uppskov med behandlingen av vissa till utskottet hänvisade ärenden

1975/76:36 med anledning av motioner om jordförvärvslagstiftningen m. m.

1975/76:37 med anledning av motioner om jordbrukspolitiken m. m.

1975/76:38 med anledning av propositionen 1975/76:123 om statens strålskyddsinstitutets uppgifter och organisation, m. m. jämte motion

1975/76:43 med anledning av propositionen 1975/76:157 om berberislag, m. m.

Näringsutskottets betänkanden

1975/76:57 om uppskov med behandlingen av vissa ärenden

1975/76:58 med anledning av propositionen 1975/76:186 om godkännande av 1976 års internationella kaffeavtal

Inrikesutskottets betänkanden

1975/76:38 med anledning av propositionen 1975/76:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1975/76 såvitt gäller arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde jämte motion

1975/76:39 med anledning av propositionen 1975/76:126 angående vissa av internationella arbetskonferensen år 1975 vid dess sextionde sammanträde fattade beslut

§ 9 Anmäldes och bordlades

Motioner

1975/76:2533 av herr *Pettersson* i Lund med anledning av propositionen 1975/76:204 om ändringar i grundlagsregleringen av tryckfriheten

1975/76:2534 av herr *Nilsson* i Agnäs m. fl. med anledning av riksdagens förvaltningsstyrelsens förslag (1975/76:20) om riksdagens lokalfrågor på längre sikt m. m.

§ 10 Anmälan av interpellation

Nr 115

Fredagen den
30 april 1976

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

---

*Anmälan av
interpellation*

den 30 april

1975/76:177 av herr *Wikström* (sp) till fru statsrådet *Hjelm-Wallén* om ökade möjligheter för skolelever att få praktisk yrkeserfarenhet:

Kritiken mot skolan har under det senaste året fått en annan inriktning än vad som gällt tidigare. Från att huvudsakligen ha koncentrerats kring problemet för elever med särskilda skolsvårigheter har den alltmer kommit att ifrågasätta den totala utformning som skolan f. n. har.

Sålunda ifrågasätts det riktiga i att avskärma elever från ett aktivt och ansvarstagande arbete i samhället under hela den tid de tillbringar i skolan.

De inslag av praktisk och teoretisk yrkesorientering som förekommer i skolan är sedda i det totala perspektivet endast punktvisa insatser som inte på något sätt förmår lösa de grundläggande problemen.

Samtidigt är det ett välkänt faktum att ungdomar numera mognar, såväl fysiskt som socialt, avsevärt tidigare än förr – ett förhållande som bl. a. lett till en sänkning av myndighetsåldern.

De problem som nu aktualiseras i skoldebatten är inte av den karaktären att de förslag som aviserats i SIA-propositionen heller kan tänkas lösa dem. Enligt min mening fordras avsevärt mer genomgripande förändringar för att komma till rätta med dem.

Folkpartiet har under många år och i skilda sammanhang arbetat för en skola där teori och praktik skulle varvas som naturliga inslag i skolarbetet. Enligt vår uppfattning ligger således inte lösningen på problemen i en avkortad skolplikt. Däremot bör i skolplikten ligga obligatoriska inslag av praktik. Dessa kan utformas på olika sätt. En rad olika alternativ har framkommit i den allmänna debatten. Det vore värdefullt att få erfarenhet av hur de fungerar i praktiken, som grund för kommande ställningstaganden.

Mot denna bakgrund ber jag därför att till statsrådet *Lena Hjelm-Wallén* få ställa följande fråga:

Är statsrådet villig att initiera en omfattande försöksverksamhet med sikte på att öka elevernas möjligheter att under sin utbildning på grundskolans högstadium och i gymnasieskolan få praktisk yrkeserfarenhet?

Nr 115

Fredagen den
30 april 1976

---

*Meddelande om
fråga*

§ 11 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 30 april

1975/76:342 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp (m) till herr socialministern om integritetsskyddet i sjukvården:

Enligt pressuppgifter tvingas nu läkare att lämna ut patientkort till skattemyndigheterna. Detta sker med stöd av den nya bevissäkringslagen. Dessa kort innehåller detaljerade sjukdomsbeskrivningar, och läkarna har sträng tystnadsplikt.

Anser statsrådet att utlämnande av patientkort eller sjukjournaler till myndigheter överensstämmer med kraven på den enskildes integritetsskydd i sjukvården?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 12.44.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert